

Průvodce pro rodiče „začarovaných dětí“

*Jak zvládnout přechod do dospělosti, když víte,
že vaše dítě nikdy nebude moci fungovat samo.*

Autorka: Jitka Návarová

Maminka „začarovaného“ Kájíka

V Českých Budějovicích L.P. 2026

OBSAH

Slovo úvodem...	1
Orientační časová osa	2
Co je dobré vědět... ..	4
1. Průkaz osoby se zdravotním postižením (ZTP/ZTP-P) a příspěvek na mobilitu	6
2. Parkovací průkaz (parkovací karta)	7
3. Příspěvek na péči	10
4. Invalidní důchod a zvláštní příjemce	12
5. Omezení svéprávnosti a ustanovení opatrovníka	14
a. Co by měl obsahovat návrh na omezení svéprávnosti	15
b. Co by měla obsahovat lékařská zpráva – příloha návrhu	17
c. Kam odnést rozsudek s vyznačením nabytí právní moci a listinu o ustanovení opatrovníka	19
Praktické rady... ..	20
Věnování	21
Slovo závěrem... ..	22

SLOVO ÚVODEM...

Tento text vznikl z praxe. Ne z teorie, ne z paragrafů, ale z reálného života rodiče, který jednoho dne zjistí, že osmnácté narozeniny jeho dítěte nejsou oslavou dospělosti, ale začátkem velmi složitých období.

Je určen rodičům dětí s mentálním, kombinovaným nebo závažným psychiatrickým postižením, u nichž je zřejmé, že ani po dosažení plnoletosti nebudou schopny samostatně fungovat v běžném životě – právně, sociálně ani zdravotně. Budou potřebovat opatrovníka a omezení svéprávnosti.

Je důležité to říct nahlas a hned na začátku:

- **nejde o selhání rodiče,**
- **nejde o špatnou výchovu,**
- **jde o realitu, na kterou systém není nastavený lidsky ani plynule.**

Sama mám „začarované dítě“. Přechod do jeho dospělosti byl dlouhý, vyčerpávající a často ho provázely pocity marnosti a beznaděje. Tento průvodce vznikl proto, aby vám ušetřil alespoň část energie, času a beznaděje, kterou jsem si musela projít sama. Pokud vám pomůže zorientovat se jen o trochu dřív nebo s menší úzkostí, splní svůj účel.

ORIENTAČNÍ ČASOVÁ OSA

- Návštěva ÚP (příspěvek na péči)
- Návštěva ČSSZ (invalidní důchod - cca 4 měsíce před 18. rokem)
- Institut procesního opatrovníka (ustanoví úřad na základě žádosti)
- Institut procesního opatrovníka (ustanoví úřad na základě žádosti)

SVĚPRÁVNOST

- Podání návrhu na omezení svěprávnosti a ustanovení opatrovníka
- Procesní opatrovník (ustanovuje soud)

POZNÁMKY

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CO JE DOBRÉ VĚDĚT...

Základní věc, kterou je dobré vědět hned na začátku

V okamžiku, kdy vaše dítě dovrší **18 let**:

- je z pohledu zákona **plně svéprávné**,
- a to **bez ohledu na jeho reálné schopnosti**.

Zákon v tu chvíli neřeší diagnózu, míru postižení ani každodenní realitu rodiny. A právě tady vzniká to, čemu rodiče často říkají **právní vakuum**.

Co to znamená v praxi:

- vy za své dítě **nesmíte** nic vyřizovat, podepisovat ani rozhodovat,
- a to nejen na úřadech, ale ani ve zdravotnictví (např. souhlas s hospitalizací nebo léčbou),
- čekáte na nabytí právní moci rozhodnutí, kterým jste ustanoveni opatrovníkem, a na vydání listiny opatrovníka včetně poučení, jak se chovat a co vše vyplnit a dokládat jednou ročně na soud.

➔ Není to vaše chyba. A není to bezvýhodné.

Pro správní řízení existuje institut procesního opatrovníka, o jehož ustanovení lze požádat pro jednotlivá správní řízení.

Co vás čeká a jak tím projít s co nejmenšími ztrátami sil

Ještě než se pustíme do paragrafů, formulářů a jednotlivých kroků, jedna důležitá věc, která platí **pro všechny následující body**:

➔ Pokud si nejste jistí postupem, opravdu se vyplatí zajít na příslušný úřad osobně a mluvit s konkrétním člověkem.

Úředníci jsou také jen lidé – stejně jako vy. I oni mají většinou zájem o to, aby se věc vyřešila co nejjednodušeji, správně a bez zbytečných komplikací. Otevřená a klidná domluva často ušetří spoustu nervů na obou stranách.

Neberte to jako selhání nebo neznalost. **Brát situaci lidsky a ptát se je často ta nejrychlejší cesta vpřed.**

Ne všechno musíte řešit najednou. Některé věci na sebe navazují, jiné se dají řešit paralelně. Pokud máte pocit, že je toho moc, je to normální.

Vezměte to krok po kroku.

➔ **Je dobré praktického lékaře rovněž upozornit**, že jste právě zahájili projekt „**Moje dítě se stává dospělým**“, a že tudíž budete moc potřebovat jeho trpělivost a ochotu odpovídat úřadům na jejich dotazy a posílat jim kopie lékařských zpráv. Ať se na to psychicky připraví.

➔ A proto je dobré lékařskou zprávu ohledně zdravotního stavu dítěte a jeho možností, např. že vaše dítě není schopné podpisu ani samostatného právního jednání, si uchovat, naskenovat, okopírovat. Budete ji v průběhu následujících řízení několikrát potřebovat. Šetříte čas sobě i lékaři.

1. PRŮKAZ OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM (ZTP/ZTP-P) A PŘÍSPĚVEK NA MOBILITU

Platnost průkazu nemusí nutně souviset s dovršením 18 let. Pokud se tak ale stane, existují dvě situace:

1. Již jste ustanoven soudně opatrovníkem.

- Zažádáte za dítě o přiznání průkazu a případně ustanovení zvláštního příjemce příspěvku na mobilitu.

2. Jste v procesu opatrovnictví

- Máte návrh u soudu, nebo ještě nemáte vyznačeno nabytí právní moci, a dítěti již bylo 18 let.
- Je nutné podat žádost o ustanovení sebe jako procesního opatrovníka pro správní řízení vydání průkazu a ustanovení zvláštního příjemce příspěvku na mobilitu.
- Žádost lze sepsat přímo na úřadě se sociálním pracovníkem nebo poslat přes datovou schránku.
- K žádosti přiložte lékařskou zprávu potvrzující, že dítě není schopné podpisu ani samostatného právního jednání.

Kde?

Úřad práce ČR – oddělení nepojistných sociálních dávek.

- Agenda: průkaz osoby se zdravotním postižením, příspěvek na mobilitu, zvláštní příjemce příspěvku na mobilitu

Formuláře

- Žádost o přiznání průkazu osoby se zdravotním postižením
- Žádost o ustanovení zvláštního příjemce příspěvku na mobilitu

Součást řízení

- Posudek lékaře (Úřad práce si jej vyžádá prostřednictvím ČSSZ od IPZS; není vždy nezbytné, pokud byl předchozí posudek vydán na dobu neurčitou – předpokládá se, že zdravotní stav se nezmění).

2. PARKOVACÍ PRŮKAZ (PARKOVACÍ KARTA)

Parkovací průkaz je vázán na platný průkaz ZTP nebo ZTP-P a jeho platnost se s ním shoduje.

Kde:

Městský/obecní úřad – odbor dopravy (často agenda evidence řidičů)

Budete potřebovat:

- platný průkaz ZTP/ZTP-P,
- občanský průkaz dítěte,
- fotografii

Administrativně jde o jednu z jednodušších věcí. Psychicky ale často přijde ve chvíli, kdy už máte pocit, že papírování nikdy neskončí.

3. PŘÍSPĚVEK NA PÉČI

Zahájení řízení

- Po 18. roce zahájí řízení z moci úřední sociální pracovník Úřadu práce.

Důležité z praxe:

Dopis je doručován dítěti, nikoli rodiči.

- Doporučení z praxe
- Je vhodné ještě před 18. narozeninami navštívit příslušný Úřad práce, vysvětlit situaci a domluvit se, jak bude řízení probíhat.
- Sociální pracovníci často ocení, když vědí, s jakým případem pracují, a snaží se najít schůdné řešení.

Možnosti zastupování v řízení

a) Plná moc

- Použitelné, pokud dítě chápe význam podpisu.
- Vzor plné moci je dostupný na stránkách MPSV.
- Musí být vlastnoručně podepsána dítětem.
- U dětí s těžkým postižením nebo neschopností porozumět právním důsledkům není bezpečné řešení, plná moc může být zpochybnitelná.

b) Procesní opatrovník

- Nejbezpečnější a právně nejčistší varianta.
- Nutné podat žádost o ustanovení procesního opatrovníka pro konkrétní řízení.
- Žádost lze sepsat na úřadě nebo doma a poslat přes datovou schránku.
- V žádosti uveďte, že dítě je plnoleté, ale není schopné podpisu ani samostatného právního jednání.
- Přiložte aktuální lékařskou zprávu, která tuto skutečnost potvrzuje.

4. INVALIDNÍ DŮCHOD A ZVLÁŠTNÍ PŘÍJEMCE

Kdy a proč

Rozhodující pro přiznání invalidního důchodu je ukončení povinné školní docházky, kdy by si mohl příjemce požádat sám. V případě „začarovaného dítěte“ tato možnost nepřichází v úvahu.

➔ O invalidní důchod je možné požádat ještě před ukončením povinné školní docházky (obvykle 9. či 10. třída), ideálně ve školním roce, kdy ji dítě dokončí, a maximálně 4 měsíce před 18. narozeninami.

Rodič může žádost podat za dítě, a pokud je rozhodnuto o invaliditě z mládí, výplata důchodu začne po dovršení 18 let.

Kde

Okresní správa sociálního zabezpečení (OSSZ) dle místa bydliště dítěte.

Formulář

- Žádost o invalidní důchod

Postup

1. ČSSZ podá žádost na IPZS o posouzení zdravotního stavu.
2. IPZS si vyžádá podklady od ošetřujícího lékaře (praktického i specialistů). Praktického lékaře je vhodné předem informovat.
3. Posudek přijde domů nebo do datové schránky – doporučujeme jej archivovat.
4. Následně ČSSZ vydá rozhodnutí o výši důchodu, který bude vyplácen po dovršení 18 let.

Pokud žádáte až po 18. roce

- Jestliže dítě ještě nedokončilo školní docházku, ale je již plnoleté, je nutné podat žádost o ustanovení procesního opatrovníka na ČSSZ, pokud ještě nemáte soudně vyřízeno opatrovnictví.

5. OMEZENÍ SVÉPRÁVNOSTI A USTANOVENÍ OPATROVNÍKA

O toto řízení lze požádat až **po 18. narozeninách dítěte**.

Kde:

Okresní soud dle trvalého bydliště dítěte

Řízení zahrnuje:

- sociální šetření,
- znalecký posudek (psychiatrie),
- soudní jednání.

Tvrdá realita:

Po dobu soudního řízení je dítě právně dospělé a vy za něj nemůžete jednat. Právě proto je institut procesního opatrovníka v jiných řízeních tak důležitý.

I když si soud téměř vždy vyžádá vlastní znalecký posudek (nejčastěji z oboru psychiatrie), je velmi vhodné přiložit k návrhu i aktuální lékařskou zprávu. Pomáhá soudu rychle pochopit situaci a často **urychlí celý proces**.

a. NÁVRH NA OMEZENÍ SVÉPRÁVNOSTI A JMENOVÁNÍ OPATROVNÍKA

Navrhovatel:

(jméno, datum narození, adresa, vztah k posuzovanému)

Posuzovaný:

(jméno dítěte, datum narození, adresa)

I. Důvody omezení svéprávnosti

Posuzovaný trpí závažným zdravotním postižením, v jehož důsledku není schopen samostatného právního jednání.

V této části je vhodné stručně a věcně popsat zejména:

- **Zdravotní stav** (hlavní diagnóza, případně další přidružené diagnózy)
 - **Délku trvání a prognózu** (zda je stav dlouhodobý, chronický, případně nevratný)
 - **Schopnosti posuzovaného** (v oblasti porozumění, rozhodování, hospodaření s financemi, jednání s úřady apod.)
 - **Nutnost omezení svéprávnosti** (proč je omezení v jeho zájmu a slouží k ochraně jeho práv a bezpečí)
-

II. Sociální a ekonomická situace

- Společná domácnost (s kým posuzovaný žije)
 - Majetkové poměry
 - Měsíční výdaje a způsob zajištění péče
-

III. Schopnost účasti v řízení

Zde lze uvést další podstatné skutečnosti, například:

- Posuzovaný není způsobilý k soustavné přípravě na povolání.
- Nedokáže samostatně řešit základní životní situace.
- Vyžaduje nepřetržitý dohled a pomoc v běžném životě.

Je vhodné konkrétně popsat, co posuzovaný zvládá a co již není schopen vykonávat bez pomoci jiné osoby.

IV. Návrh na ustanovení opatrovníka

S ohledem na výše uvedený zdravotní stav a omezené schopnosti samostatného právního jednání navrhuji, aby soud rozhodl takto:

1. *Posuzovaný (jméno dítěte), bytem (adresa), se omezuje ve svéprávnosti v plném rozsahu.*
2. *(Případně lze přesně vymezit oblasti, ve kterých je schopen samostatně rozhodovat, a oblasti, v nichž je navrhováno omezení.)*
3. *Opatrovníkem posuzovaného se jmenuje (jméno navrhovatele), bytem (adresa).*

V. Procesní opatrovník

(Tato část není povinnou součástí návrhu, může však řízení urychlit.)

Například:

- *Neexistuje žádná osoba blízká, která by mohla posuzovaného zastupovat jako procesní opatrovník v tomto řízení.*
- *Žádám soud o ustanovení procesního opatrovníka z řad advokátů.*

VI. Přílohy

- *Lékařská zpráva o zdravotním stavu posuzovaného*

V (město), dne (datum)

Podpis navrhovatele

b. VZOR LÉKAŘSKÉ ZPRÁVY

(k příložení k návrhu na omezení svéprávnosti a jmenování opatrovníka)

Poznámka:

Každý lékař formuluje zprávu svým způsobem a tento text je pouze orientační ukázkou. Zkušenost ukazuje, že při posuzování svéprávnosti hraje velkou roli, zda je zdravotní stav popsán jako dlouhodobý, chronický a nevratný. Právě tato jasná pojmenování pomáhají soudu situaci správně vyhodnotit.

LÉKAŘSKÁ ZPRÁVA O ZDRAVOTNÍM STAVU

Pacient:

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Adresa trvalého bydliště:

Ošetřující lékař / zdravotnické zařízení:

Jméno lékaře:

Odbornost:

Adresa pracoviště:

Diagnóza:

(Uvést hlavní diagnózu, případně další přidružené diagnózy – např. těžká porucha autistického spektra, mentální postižení, psychiatrické onemocnění apod.)

Posouzení zdravotního stavu:

Závěr:

S ohledem na výše uvedené skutečnosti doporučuji, aby byl pacient **omezen ve svéprávnosti**, neboť jeho zdravotní stav mu **dlouhodobě a trvale neumožňuje samostatně jednat a rozhodovat se**. Omezení svéprávnosti je v jeho nejlepším zájmu a slouží k ochraně jeho práv a bezpečí.

V (město), dne (datum)

.....

Jméno a příjmení lékaře

Odbornost,

Razítko a podpis lékaře

c. KAM ODNĚST ROZSUDEK S VYZNAČENÍM NABYTÍ PRÁVNÍ MOCI A LISTINU O USTANOVENÍ OPATROVNÍKA

Po nabytí právní moci rozsudku je potřeba tyto dokumenty doložit na všech úřadech a institucích, kde jste byli dosud vedeni jako **procesní opatrovník** Vašeho dítěte, případně tam, kde bude nutné nově jednat jménem dospělého potomka.

Obecně: většina institucí chce **originál k nahlédnutí**, ale okopírují si pouze to, co potřebují. Pokud naskenované dokumenty odešlete přes **datovou schránku**, často není nutné osobní doručení.

Úřady a instituce

- **Úřad práce**
(pozor – je nutné obejít více oddělení, např. příspěvek na péči, průkaz osoby se zdravotním postižením ZTP/P)
- **Městský úřad – odbor dopravy**
(např. karta do vozidla)
- **Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ)**

Další místa, kam dokumenty doložit

- **Speciálně pedagogické centrum (SPC)** – stačí pouze **rozsudek s vyznačením nabytí právní moci**
- **Škola, stacionář nebo jiné zařízení**, které vaše dítě navštěvuje
- **Asistenční služba**, pokud je Vaší rodině poskytována
- **Další instituce a organizace**, se kterými je vaše dítě v pravidelném kontaktu

PRAKTICKÉ RADY

- Zřídit si datovou schránku (pro fyzickou osobu).
- Všechno skenovat a archivovat.
- Mít vždy po ruce veškerá lékařská potvrzení, např. že dítě není schopné podpisu. To se hodí a ušetří opakované návštěvy lékaře.

Úředníci jsou také jen lidé a někdy mají díky zákonům svázané ruce.

Moje zkušenost je jednoduchá:

- Klid
- Slušnost
- Otevřenost
- Jednoduché nastínění vaší situace – slovně nebo v průvodním dopise přiloženém k žádosti

Vždy funguje lépe než boj a zbytečné vyčerpání.

A to nejlepší na konec

Procesní opatrovník vašeho dítěte je vaším sparingpartnerem. Ano, zastupuje zájmy dítěte, ale zároveň je tu i pro vás. Můžete se na něj obrátit s čímkoli, co souvisí s procesem.

Procesním opatrovníkem Kájíka byl Mgr. David Doskočil. Ochotně mi se vším poradil a – pokud to mohu tak říct – stali jsme se přáteli. Díky jeho odbornému pohledu a podpoře mohly spatřit světlo světa i tyto řádky – pár rad jedné maminky „začarovaného“ kluka, která se potýkala s tím, čím procházíte i vy.

Tímto mu patří upřímné poděkování za jeho profesionalitu, lidskost a podporu.

VĚNOVÁNÍ

Tuto příručku věnuji všem úžasným bytostem, které pečují o děti začarované – i o ty, kteří jsou již podle rodného listu dospělí, ale přesto zůstávají vnitřně těmi dětmi. Těm, kdo propojují jejich svět s naším, vnášejí do něj barvy, naději a úsměv.

Vaše trpělivost, odvaha a laskavost jsou jako světlo, které osvětluje cestu nejen těm dětem začarovaným, ale i nám všem kolem vás.

♡ Děkuji vám, že děláte svět lepším místem. ♡

SLOVO ZÁVĚREM...

At' vás tato cesta posílí a přinese klid – **nejste v tom sami.**

Opatrujte se.

Nezapomeňte na sebe.

*At' Vám zůstane dost sil pro Vás,
pro Vaše začarované dítě.*

S láskou

Jitka & Kájík

POZNÁMKY

A large area of horizontal dotted lines for taking notes, spanning most of the page.

Průvodce pro rodiče „zачarováných dětí“

Jak zvládnout přechod do dospělosti, když víte, že vaše dítě nikdy nebude moci fungovat samo.

Upozornění a omezení odpovědnosti

Tato příručka byla napsána podle nejlepšího vědomí a svědomí autorky, na základě osobní zkušenosti a informací dostupných v době jejího vzniku. Nejedná se o právní ani odborné poradenství.

Postupy a právní informace uvedené v textu odpovídají legislativě a správní praxi platné v České republice k roku 2026.

Text má sloužit jako praktický průvodce a sdílení zkušeností z praxe. Nenahrazuje individuální právní, sociální ani zdravotní konzultaci. Každá situace je jedinečná a konkrétní postup se může lišit podle okolností případu, aktuální legislativy či praxe jednotlivých úřadů.

Autorka nenese odpovědnost za případné změny právních předpisů, metodických postupů ani za individuální rozhodnutí úřadů či soudů. Před podáním žádostí či zahájením řízení se vždy doporučuje ověřit aktuální informace u příslušného úřadu, soudu nebo odborníka.

Použití této příručky je plně na odpovědnosti čtenáře.

Máte zájem o tuto brožuru?
Ráda Vám ji pošlu.

 Zacarované děti
 zacarovanedeti
zacarovanedeti@gmail.com

Jihočeský kraj